

BIBLIOTEKA

Zakl. Nar. im. Ossolińskich

XVI

3228

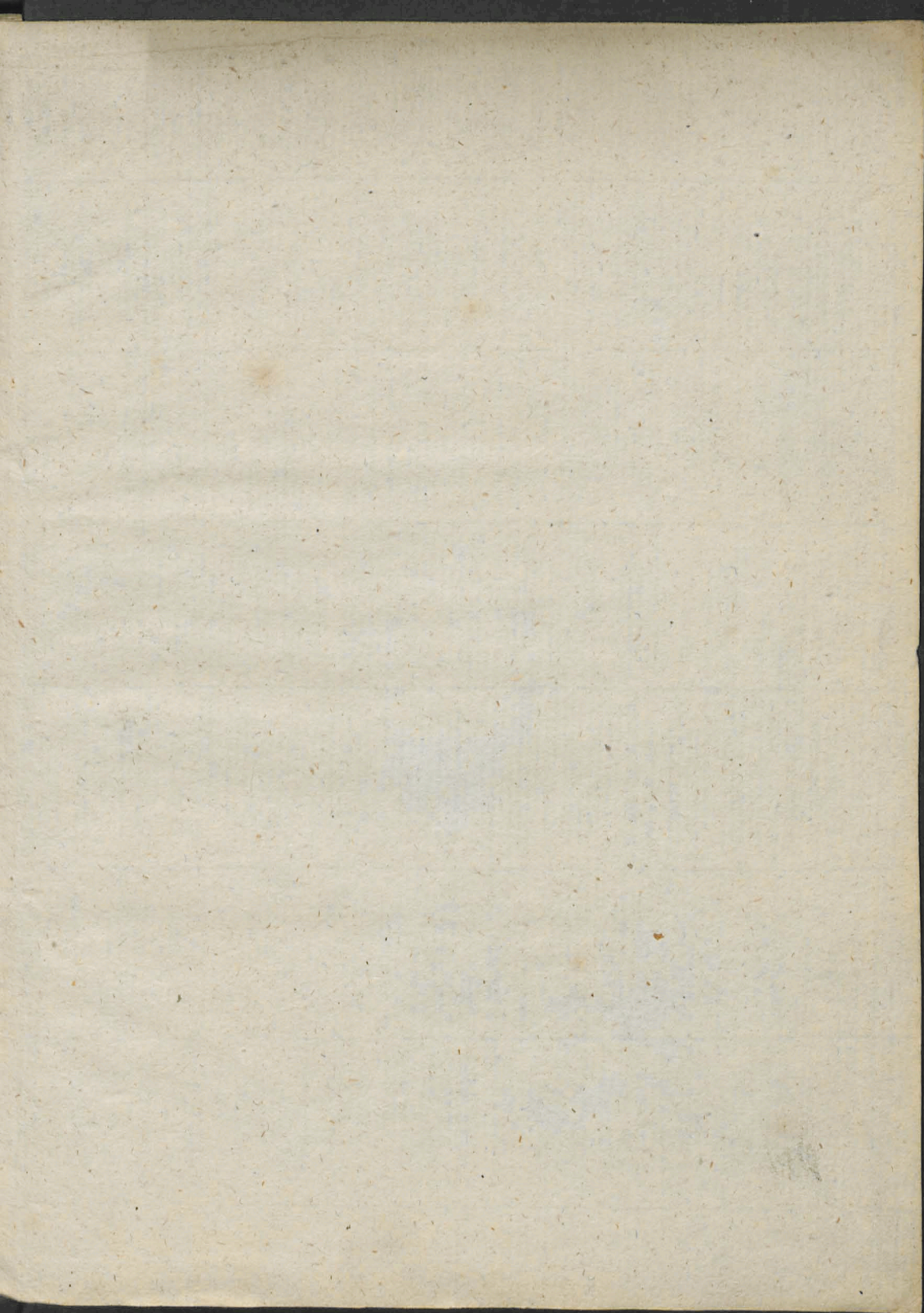
Exegesis

Joachimi Vadiani Helvetii.

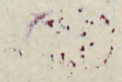
1515.

14178

VIII. Pl. 39⁶



1832



Ioachimi Vadiani Heluetii. Poet. Laurea. de Vadianoꝝ familiae insignibus, a Sigismūdo primo R. Rege donatis. ad Melchiorē Vadianū fratrem Exegetis.



Rudolphi Agricolaë Rheti ad Ioachimū von Watt,
alias Vadianum, Carmen.

Bina homini profunt cœlesti præstita nutu
Virtutis clarum sanguinis atq; decus.

Quæ duo, si fuerit quisquam sortitus, abunde
Faustus, & ad normam rite beatus erit.

Anne utrunq; tuum est? Certe non ullius unquam
Indigus, utrunq; hoc mi Vadiane tenes.





Vr proavis data sint quaris insignia, frater,
Quæ uolucres referât pte ab utraq; feras.
Mirarisq; grauē galeā, clypeūq; choruscū,
Curq; auro Gryphes texta cathena liget?
Anne aliquid teneat ratio diuersa colorum
Et signis lateat causa petenda suis.
NOSCE breui, Frater germane, ex carmine causas
Et Musis præsta per sua sacra fidem.
Non tibi palpanti resonabunt pectine nugæ,
Nec feret expertes pagina caesa logos.
Veraces rerum seruant monimenta Camcenæ
Et memori historiæ pulcher Apollo fauet.
AD iuga Ryphei, gelidus ubi cominus axis
Girat in ambiguas Arctophilaca uices.
Qua geminis terræ facturis partibus oram
Fert Tanais celeres sorte superbus aquas.
Est animal Scythicis fodiens e montibus aurum
Inq; ferens clarum cœca metalla diem.
Hoc Europæis opibus natura dicauit
Sarmata qua syluas, trux & Alanus habet.
Torua quidem species animali, hornēdaq; forma est,
Et dubito an uolucrem dixero an esse feram.
Quadrupedante gradu non uictum robore corpus
Per patulos, cruda mense uagatur agros.
Sæpe leuatur humo, nigrisq; innititur alis,
Et denso frendens aere sæpe uolat.
Igne micant oculi, curuatur acumine rostrum,
Sibilat & grandi lingua retorta sono.
Fulta toris ceruix, præacutis auribus extat,
Fronsq; minax strenui signa uigoris habet.



Horrescunt uillis armi crispantibus atri,

Asperat & fissos ungula acuta pedes.

Cauda ferit clunes talos summissa sub imos,

Et nodum hirsuto turbine finis habet.

Parte hac Marmarico forma confine Leoni,

Qui Masyle tuas depopulatur oues.

Ipsa uocat Gryphem, sacris spaciōsa uetustas

Hocq; hodie durans nunc quoq; nomen ad est.

• Vnocoli gens rara colit uicina Arimaspi,

Qui debent Scythicis mori ut esse feri.

Quis corpus siluestre, horrens incultaq; membra,

Quis fronti uisus unicus orbis inest.

Nominis hinc positi ratio fluxisse putatur

Quod nota compertis consona rebus erat.

Stat flauus tereti collectus uertice pilus

Oraq; nigrescens marcida barba tegit.

Diuitibus rapto crinis substringitur auro

Inq; rudi formam corpore prada iuuat.

• Hirsutis tegitur brumali frigore braccis

Et terram raro uomere pauper arat.

Sedibus incertis nunc hic nunc confidet illic,

Ut iubet infertum uasta per atua nemus.

Vtrinq; insolitæ duranti sydere uires

Vitaq; maturo reddita fine manet.

• Accola Gesglitron tractum uocat, aurea moles

Et laudem uiridis inde Smaragdus habet.

Hi, quum rimatur locupletes monte cauernas

Gryphs celer, & uænis aurea grana legit,

Inq; diem foetam præciosæ metcis harenam

• Et flauum duro pondus in ore uehit.

Scilicet insignem Genio structurus aceruum,
Et solitas tumulo compositurus opes.
Conantur prædam uersuti atq; omnia tentant,
Nec solitis absunt bella cruenta dolis.
Peruigil intento spectans Arimaspus ocello
Vicinum spoliis destinat arte locum.
Et quamuis gemini priuetur luminis usu,
Grana tamen uænis aurea fracta uidet.
Et uidet haud paruo pensandas ære Smaragdos,
Inq; illis lucri prima cupido manet.
Tum uarias trepido discernit pectore curas,
Et sparsas uires colligit ira procax.
Tunc animus pugnae statuit momenta futurae,
Tunc licitæ pergit fraudis inire uiam.
Nec uolucrem specula laborantem celsat ab alta
Sectari in longam, uasta per antra diem,
Ceu solet e ramis iunctus Scytha Phasidos undis,
Hic ubi Discheris arua inimica patent.
Qui, dum securus damni per densa uiator
Arbusta, & uirides itq; reditq; rubos.
Labitur elati furibundus caudice trunci,
Et misero saturat prædo cruore manus.
Ceu Draco in eois Elephantem plectere filuis,
Seq; simul casu præcipitare solet.
Post ubi fulgentes preciosæ mercis aceruos
Innata solito Gryphs tulit arte specu.
Et numerat Genio sic instigante lapillos,
Computat & læto candida frustra die.
Quod solet enixo luxata puerpera factu,
Dum sobolis membris hæret amore nouæ.

Ille sua tandem pernix statione relicta
Prouocat affines horrida in arma uiros.
Nec mora, conueniunt, & acutas ære sagittas
Sustinet ad læuum nexa pharetra latus.
Et rigido laxus neruo contenditur arcus,
Quo celerem feriant spicula iacta feram.
Sunt qui nodosam uicino stipite frondem,
Lapsaq; saxifero culmine frustra petant.
• Vtq; cito prædæ rapitur mens cœca furore,
Sic subitus quæuis prensat ut arma furor.
O nimium studiis hominum sociata cupido,
O nimium ueris æmula facta bonis.
Quid tanta ardentis rapis in discrimina motus?
Quid faciles animos implicuisse iuuat?
Vt uili uendat preciosas ære Smaragdos
Censuram fati trux Arimaspus obit.
Comparat & fuso flauentem sanguine glebam,
Veneat ut grandi præda redempta lucro.
Nam fera dum solitis experti militis armis,
Dum sese nota conspicit arte peti.
Perstat, & extemplo rabiosam colligit iram,
Ceus Getula solet lapsus in arma Leo.
Tensaq; uersuto prospectat cornua uisus,
Et forti uitat tela agitata manu.
Quin etiam quum pressa furor nimis ingerit arma,
Non est frendenti saxa per alta modus.
Insilit & nigris crasum quatit æra pennis,
Et gyro illudit tela inimica uago.
Cominus insultat iam nunc delapsa Arimaspo,
Iam dicto citius celsa suo astra uolat.

Iam conuersa cadit, rostroq; armata cruento,
Hostica multifido uulnere membra petit.
Sæpe oculum sola nutantem fronte papilla
In prædam uisus ungula iacta rapit.
Sæpe etiam celeres (si uera est fama) sagittas,
Et tensos arcus ferre ad inane solet.
Nec iaculis arcuq; feroces segnus hostes
Ordiri, & liquido bella ciere polo.
Interea si quis raptor procumbit in aurum/
Subtrahit & cupida gemmea frustra manu.
Ditia uix patiens iugi sibi parta labore
• Dona rapi, insuetum frendere in arma solet.
Insultuq; fero fugientes cominus hostes
Sectari, & prensis sæpe parare necem.
Ut solet Hyrcanis Tygris in uallibus errans,
Caspia terrifico dum subit antra gradu.
Et sætu priuata furit, catulosq; ferentem
Raptorem sæuo dente inimica petit.
Non hanc impediunt longa interualla uiarum,
Non qui mœrentis pignora portat equus.
Quin lustris sobolem repetitis passibus indat,
Perq; auctum nunquam fessa recurrat iter.
Gryphibus hæc pugna est, Frater, cœcisq; Arimaspis
Quæ solet eoæ tractibus esse plagæ,
Quum solidis Formica legit de rupibus aurum,
Indus & excerptæ fragmina mercis adit.
Quum Phœbi longo tellus incenditur æstu,
Et medio fugitur sub caua lustra die.
Ista adeo finem renuit scelerata cupido,
Nec habet armorum pestis auara modum.

HAEC NOSTRI quondā maiores praelia norāt,
Venerat Arctoo fama petita mari.

Nouerat aligeræ regni qui sceptrâ gerebat

Sismundus/pugnas ingeniumq; ferâ.

Et placuit rebus conformia signa reponi,

Per quas Virtutum conciperentur opes.

Hic uoluit Gryphes rebus monimenta gerendis,

Et gestis nostræ munus adesse domus.

Hic sensum exposuit quem præse ferret imago,

Quem non obscuro carmine, Frater, habe.

AVREA non nunquā quæ sunt preciosa uocamus,

Aut quæ momentum nobilitatis habent.

Nam graue nec flammis nec tempore uincitur aurū,

Inq; suo perstat sæcula cuncta gradu.

Aurea progenies, atq; aurea uana loquendi,

Aurea quin Vatum carmina nomen habent.

Aurea cœlestis dicuntur sidera flammæ,

Aurea lux terris: aurea uere Venus.

Deniq; Saturni quondam aurea sæcla fuere,

Quod nulli uicio tunc erat orbe locus.

Et steterant placido connexa elementa uigore,

Astraq; per terras munera grata dabant.

Recte igitur Virtus nomen sibi uendicat auri,

Quo nil sidereo pulchrius orbe bono est.

Quoq; animis paritur nostris non falsa uoluptas,

Et uitæ nullo turbine fracta quies.

AT Gryphes in frustra auri/uiridesq; Smaragdos

Vt non ulla lucris spes ratio ue mouet,

Sed duce natura/Genioq; ad pulchra uocante

Sola uoluptatis dona & amoris habent.

Sic animus cœlo dignus & perpete fama
Virtutis merito præmia cuncta locat.
Et molles uitæ tenuis contemnit honores,
Nec nisi quos clare facta merentur, obit.
Promptus in obsequiũ miseris, Patriaq; labanti
Securas mortis exhibuisse manus.
Quum scelus; oppositis meditatur mœnibus hostis,
Et tacitos solita colligit arte dolos.
Nec placidis nimium confidit Nauita uentis,
Cum iacet & cunctans ocia pontus agit.
Nec nimis in mediis animo collabatur undis,
Quum mare non æquis fluctibus astra ferit.
Sed medius constansq; sibi, subit obuia fato,
Sustinet & fortis cum ratione uices.
Nullius hic rerum molitur commoda damno,
Nec per quæstitas fraude superbit opes,
Nec finit ut sæuos agitet uiolentia motus,
Iudice se magnum est ui rapuisse nephas.
Iraisci uiciis, ferro punire nocentes
Fas putat & sanctis legibus esse locum.
Fabricii mensas, Agathoclis pocula læudat.
Et non magnifica uult habitare domo.
Quicquid & est reliqui notis impertit amicis,
Inq; leui uirtus pondere pondus habet.
Vtq; sui Gryphem torques circumligat auri,
Quod rigida multo caute labore uent,
Quod summo partum uolucris defendit amore,
Nec, ut amat, patitur ui sine parta rapi.
Sic uero mentem Virtus circumligat auro,
Quæ sine non Hercle parta labore uenit.

Quæ nisi per seriem texat sociata cathenam
Altera & alterius grandia facta iuuet.
Non fluet exacto fulgor deductus honesto,
Et uicii semper culpa superstes erit.
Est tamen, ut uirtus ornet priuata tuentem
Et uicina malo nobile tractet opus.
Ebria sæpe fuit grauitas matura Catonis
Iusticiæ incaluit regula sæpe mero.
Cæsaris extollit famam clæmentia primi,
Qui libertatis, prima ruina fuit.
Quiq; malo uires auxit Catilina furore
In castris pugnae non fuit arte malus.
Pontica dū Syllæ rapti furor arma repressit
Pro patriæ augendo limite, pulcher erat.
Martius at postquam temerato sanguine campus
Vndauit, uires non nisi abusus erant.
Quæq; suos Mario peperit uirtute triumphos,
Infausto facta est indice, sacra manus.
Cui non Alcidaæ gesta inclyta nota fuere?
Cui non quæ uicit tot fera monstra manus?
Et tamen hæc fertur molli formidine quondam,
Stipatum fuso sustinuisse colum.
Thesea cognouit Marathon discrimine tauri,
Dictæo norunt facta relata solo.
Et tamen hunc uacuo fugientem littore Diæ
Perfidia insignem Cresfa puella uocat.
Quocirca ille orbis uirtutum, hæc pulchra cathena
Qua nitet omnimodis mens opulenta bonis.
Quaq; procul uiciis animus iubet omnia recte,
Et proba uel miniūm pensat amulsis opus.

Efficit, ut duret, candentis gloria famæ,
Ut nulli subsint cætera gesta notæ.
Nam male consultitur titulis, ubi culpa peracti
Criminis, & uicii conscia facta patent.
Esto aliis digni uideamur laude, probati,
Attamen & uicium qui trutinetur, erit.
Sic duplici semper tracti retinebimur hamo,
Et ueri nullo regula sine manet.
Rumpit & insomnis decretam cura, quietem
Quæ nisi sincera sistere mente nequit.
PRISCA fides docuit, cœlorû ex arce cathenam
Pendere, & pressi tangere culta solis.
Quam cœlos terris, & terras nectere cœlis,
Et media extremis ordine cuncta, ferunt.
Nimirum hæc illa est stellis deducta cathena
Quæ per uirtutis consona facta fluit.
Quæ similes diuis animos extollit in astra,
Quin & terriculis astra subesse iubet.
Membrorum quæ sola diem sub carcere donat,
Quæ mira quoduis luce peragrat opus.
Hæc socios hominû coetus componit & urbes,
Hæc sanctas leges, sanctaq; iura locat.
Hæc pulchri, Frater, mensuram uendicat omnem,
Cætera perfragili conditione ruunt.
Sola hæc momento perstat fulgôris, ut aurum,
Et parat in cyclum ducta perenne decus.
Cæcutiens uno petit hanc Arimaspus ocello,
Astruit & falsum, cæsa per arma, decus.
Hic Arimaspi ambit, frater, me iudice, nomen,
Qui seducentis fallit ore boni.

Et putat illecebris faciles capientia sensus
Inter uirtutes posse tenere locum.
Quumq; boni speciem præse ferat ampla uoluptas,
Et molle ingresso pollice monstret iter,
Nescius, atrocis sequitur uestigia metæ,
Orsaq; peruigilis prima doloris adit.
Hæc auidam cænæ comitantur uulnera prædam,
Idalia hæc nouit ponere dona Venus.
Damnantur merito doctis, Arimaspus Ariston,
Quiq; sibi comites Pyrrho & Heryllus erant.
Quod uero longe uirtutis calle relicto,
Malebant sensu degenerare leui.
Et desertores potius per castra uocari
Impia, quam iusto tendere ad arma duce.
Hos, qui uirtutis felicia signa ueretur
Perdet, & inuictus hac duce miles erit.
Hortica nec subito depugnans arma timebit,
Palma est, erranti non habuisse fidem.
Idcirco albenti clypeum depingere gypso,
Et Phaleras placuit cassidi adesse nigras.
Ut solidum uitæ signarent iuncta tenorem,
Innato perstat robore uterq; color.
FRATER habes breuibus nostri præconia doni,
Et quid picturæ pars sibi quæq; uelit.
Tu recti sectare uiam, nec te urgeat instans
Error, & hoc tandem munere dignus eris.
Ridendum est titulis spectari & imagine auita
Si mens uirtutis perdita fruge caret.

FINIS.

! Hieronymus Victor impressit. Añ. 1515. Meñ. Ian

